

Gjøvikfamilie vel hjemme etter to år i Afganistan

Vel hjemme i Alf Mjøsens vei i Gjøvik etter nærmere 2 års opphold i Afghanistan finner vi skoleinspektør Gunnar Hvattum med familie. Afghanistan ligger «slangvekkistan» og grenser til Iran i vest, Pakistan i øst og Russland og et lite stykke Kina i nord.

Skoleinspektør Hvattum har hatt et to års oppdrag i for UNESCO. — UNESCO har 4–5 forskjellige prosjekter i gang i Afghanistan, forteller Hvattum. Flere av UNESCO-eksper-

ene har sitt arbeid med oppbygging av forskjellige grener av skolevesenet. Noen arbeider med lærerutdanning, andre forsøker å bygge opp en skolekretsløp osv. De fleste har sitt virke i hovedstaden Kabul. — Vi var også bosatt i Kabul. Selv arbeidet jeg med skoleadministrasjon på landsbasis og var i den forbindelse mye ute i distriktene og satte i gang kurser for å få utviklet nye ideer i undervisningen.

TIL VARMERE STRØK OM VINTEREN

— Var det vanskelig å finne seg til rette i Afghanistan? — Vi likte oss bra. Vi bodde i et strøk av Kabul, hvor flere nasjonaliteter var representert. De fleste hadde sitt virke innen forskjellige grener av utviklingshjelp. Selv handlet vi i en egen FN-forretning, og swimming-pool hadde vi like i nærheten av vårt hus. Både i elver og vann kan man ikke finne på å gjøre. Vannet er meget dårlig, og selv i byen er det ikke noe orden på kloakknett. For å benytte vann måtte vi koke det meget grundig først. De dårlige sanitære forhold medfører at sykdommer sporer seg lett. I landet er det meget stor apebarnsdødelighet. De sterkeste barna vokser opp, og merkelig nok så de temmelig velholdte ut. En meget ondtid kost medfører at det forekommer feilernering i stor målestokk. Landsbefolkningen lever av jordbruk og en del fedrift. Atskillige nomader, såkalte «kuchis», vandrer ned til varmere strøk om vinteren. Kvinnene har en lite selvstendig stilling i landet og går tilslørt og tildekket beklædd i sine «chadris».

EN VISS MOTVILJE MOT UTLENDINGER

— Hvor mange innbyggere er det i Afghanistan? — Noe eksakt er det ikke mulig å oppgi, da folketellingen medfører store problemer.

Det kan by på store vanskeligheter for de som teller å slippe inn i husene ute i distriktene. Man regner imidlertid med at det er rundt regnet 15 millioner mennesker i Afghanistan, derav omlag 400 000 i Kabul.

— Etter to år i et u-land, har De fått et visst overblikk om nytten av å drive u-hjelp? — Kort kan jeg si at det uten tvil er behov for å drive u-hjelp, og at det er riktig å drive u-hjelp også. Om hjelpen er like effektivt bestandig, kan selvsagt diskuteres. FN har en vanskelig oppgave i stadig å måtte rekruttere nye kandidater til u-hjelpsinnsats. Disse skal så plasseres med en viss kvotefordeling rundt om i distriktene og apparatet går ofte temmelig tregt. Man skal heller ikke se bort fra en viss motvilje fra mottagerlandet ved å bli oversvømmet av utlendinger. Foruten hjelpen gjennom FN drives det også en utstrakt bilateral hjelp, blant annet fra russerne, som står for en stor del velutbygging og bygging av irrigasjonsanlegg. Forøvrig har amerikanerne, kineserne, tyskerne og franskmennene flere hjelpeprosjekter i gang.

SKOLEVESENET SVAKT UTBYGD

Skolevesenet er veldig svakt utbygd. Kun 18 prosent av barna i Kabul får undervisning, og 15 prosent i landet som helhet. Kun 10–12 prosent av de voksne kan lese og

skrive. Afghanistan er ved siden av Nepal det land som ligger lengst tilbake skolemessig sett. De skoler som finnes er også temmelig primitive. I skolene mangler det nær sagt alt mulig, pultar var luksus, vanskelig var det med lokaler, stor lærermangel og et forældet og lite effektivt undervisningsopplegg. Selv foretok jeg undersøkelser av samtlige skoler i Kabul, og jeg må tilstå at det sto dårligere til enn jeg hadde trodd. Ikke sjelden finner man at 50 elever er samlet i et lite rom, og da kan det være vanskelig for en lærer å ta fatt. Undervisningen blir da også deretter.

— Går barna på skole hele året?

— De har en tre måneders vinterferie fra desember og til midten av mars. Religionsundervisningen i Afghanistan er temmelig streng, sier Hvattum. 98 prosent av befolkningen bekjenner seg til Islam, og Afghanistan er det strengeste muslim-land som finnes. Hvattum var selv inn i flere moskeer, men her fikk ikke kvinnene adgang. At befolkningen var dypt troende, fikk vi mange beviser på, sier Hvattum. Fem ganger om dagen, på bestemt tidspunkt, stoppet de opp med arbeidet, vendte seg mot Mekka og ba. Det var ikke noe som het «helgedagsfred». En dag i uken var skolene og samtlige offentlige kontorer stengt, forøvrig gikk arbeidet sin vante gang.



Familien Hvattum er vel hjemme igjen etter to års opphold i Afghanistan. Fra venstre: Fru Agnes, Tormod, Erlend og Gunnar. På faget har de et par antikke geveerer fra Afghanistan.

GJØVIKENSERE PA AMERIKANSK SKOLE

En måned i året er fastetid, og da har de ikke lov til å spise noe om dagen. Om natten kan de imidlertid ha i seg noe. Det å ikke spise om dagen virket inn på gemyttet, det merket vi godt. De fleste var temmelig ampre i denne tiden og lette å irritere. Folket var forøvrig veldig hyggelige, blide og hjelpsomme, men med et hardt gemytt. Man burde unngå å utfordre dem.

Hvattums to sønner, Tormod på 15 år og Erlend på 14 år, fant seg bra til rette i Afghanistan. Under oppholdet gikk de på en amerikansk skole. Familien Hvattum har sett mer av verden enn de fleste på de siste ukene. De kjørte nemlig i bil hjem. Pem og en halv uke brukte de på hjemreisen, og turen gikk gjennom mange land. Fra Beirut til Italia benyttet de båt.

— Vi hadde ingen vanskeligheter av betydning under hjemreisen, og vi er selvsagt glade for at vi ikke kom bort i noen trafikulykker. I Afgha-

nistan var trafikken et kapittel for seg selv. Trafikkregler var det få som hadde hørt om og det var mye vill kjøring. Bilen var ofte sav eldre modell, og lastebiler var dekorerte og rosemalte. De kunne for eksempel være dekorert med forskjellige skriftsteder fra Koranen. Det var sjelden å se biler som ikke var rosemalte eller pyntet på annen måte. Under oppholdet i Afghanistan benyttet vi anledningen til å foreta noen turer til India og Kashmir. I India traff vi noen av de tibetanerne som fikk sin

skolegang i Gjøvik. Ellers var vi på en del turer på ca. 30 mil til Pakistan.

— Har dere planer om å dra tilbake senere? — Det har vi ingen planer om foreløpig. Vi gleder oss nå til å være tilbake i norsk natur igjen. I Afghanistan er det meget tørt og væsentlig steinrike. Det er fint å komme tilbake til en norsk vinter med hvit snø, sier Hvattum. Selv gleder han seg til å ta fatt som skoleinspektør igjen etter påske.

Lasse.